

Kutombeka

Vilongesa viakupuamo mu ku tombeka

Vivunga via Muono

Jon na Judith Witt

Kutombeka

Vilongesa viakupuamo mu ku tombeka Vivunga via Muono

Jon na Judith Witt
Dignity

Visoneka via kulivanga, June 2017
Luchazi

Cipandekeso na Mitambi ya Kusula (Visoneka via Kulivanga, June 2017)

Vipanga evi mukusula cavio viapua Cipandekeso © ca Jon na Judith Witt na kasingimiko 2017 kufumisako mitambela yavisona yakuinsi mukatikavipanga.

Vakakusoneka vali na mpoko yakutulika evivipanga viavuvalekelo vua vipanga evi. Evi vipanga citava kuvituhuisa havutuntu viavio nakuvipangaziela (hamavu hose) kuhitila muli va Dignity (Worldwide), vaka Vipanga avavatavesa mu England na Wales Numeru 6394480. Kusoneksa ca Kukuasa Numeru 1122656.

Vakakusoneka: Jon na Judith Witt

Mukakuhituluka: Jo Kimball

Ngamuhianga kupangezela visoneka vino handekenu na vaka Dignity vamihie lisesa.

Dignity

6 Barlow Moor Road

Didsbury

Manchester

M20 6TR

United Kingdom

Mukole ua vuandandzili: hello@dignityonline.org.uk

Luondzi: +44 (0) 161 434 8841

Visoneka via mu Mbimbiliya

Mbimbiliya mu Ichazi vai tuhuisa kuli vaka Civunga ca Mbimbilya ca mu Zambia. © United Bible Societies. Vipanga vana vi tulika. Kuvipangesa ku vanga na lisesa lia kusoneka via liavene mukua kuvituhuisa.

Kunagula ca Vitantekeyeso (Graphics)

Kunangula ca Vitantekeyso (Graphics) va ci tunga kuli va ka ndzivo ya Metro Icon Studio 5. Vitantekeyso va vi pangesa hali tavasiano.

Vilimo

Ku tombeka Vivunga via Viha	1
Muti ua Likonde	1
Kutombeka Vivunga via Muono Nsimbu na Nsimbu	2
Zinjila Zivali Mua Kombeelamo Civunga cha Muono ca Ciha	3
Njila 1: Ku Lanesa Civunga	4
Njila 2: Ku Lania va Vusamba	7
Vilongesa na Civundilo	9
Kupangesa ca Viuma	9
Vinjila via ku Pangeselamo Viuma	9
Mua ku pangeselamo vi Soneka via vilongesa	10
Kuliuanane 1: Mema, Viti na Lilu	13
Kuliuanane 2: Muono mu kati ka Familia	18
Kuliuanane 3: Kuendesa Civunga ca Muono Muimbo Liovo	23
Kuliuanane 4: Muntu uose ali Namuhela	33
Kuliuanane 5: Kusolola ca Viuma via ku Pangesa	43
Kuliuanane 6: Ku Sungamesa	44
Mezi a ku Lumbununa	51

Ku tombeka Vivunga via Viha

Every Life Group should look to plant another Life Group somewhere near to them every year. This could be in the same village or community or it could be where a friend lives. Evi vi napande kukala muimbo limolika ni oku kuakala kavusamba.

Mukunda ou ua vilongesa unapuko ua ku kuhia ove na civunga cove via ku pangesa. Vi ka ku muesa vati mua kutombeka civunga ceka. Kaha naua ci ka ku muesa vati mua ku longeselamo vantua vavaha vavi vivunga.

Cisinganyeka ca casi: Vivunga via Muono viose vi na pande kueseka na ku tombeka civunga ca ciha kuhiehi navo ha muaka na muaka. Civunga ca ciha ci na pande kulinga ngecize naua.

Muti ua Likonde

Miti ua likonde a kuhia ituhuisa vana va vaha ku mpati yauo. Citi ca ku livanga cikolesa ca ciha noho vanike vakola va vene. Evi vi kevio etu vose tuna pande ku panga navi vivunga vietu

Citi ca liknone ca laza ci tsa ca vene. Ci hana muono uaco ling avana va Makonde va kole na ku ima vusuka. Ka tu hianga linga tut se; civunga cetu ci tua leleho vene. Ci kuma linga tuhane muono kuli veka.

Ku vanga tukale na mutima ua vukua manda ua Yesu na ku tavesela vivunga vietu kuhana nsimbu na zimbongo ku civunga ceka ka tu ka vipuisamo.

Kutombeka Vivunga via Muono Nsimbu na Nsimbu

Vivunga via Muono ka via pandele kukala mucifua cimo nsimbu yose. Nsimbu yose munapande kulania vantu vavahia mukulipandakan. Nga civunga cenu inakala mukuliuanan hakansimbu kamo, kaha civunga cenu ci napande ku tombeka civunga ceka naua muhiehi nenu. Ngoco munapande kukuna vivunga via vingi ngue mu mu na vi yonguelamo.

LENGEYA ava va kakala va ntwama vacili

LONGESA vati vana pande ku twamenena kaha **TOMBEKA** civunga ca ciha mukati ni ku hiehi na limbo liove

KUATESAKO civunga ca ciha hamo na ntwama

ECELA ntwama na civunga vende lika liavo

LANIA va ntwama va vaha va civunga mu ku liuana lumo ha ngonde mu kambunga ka muimbo.

HILUKILA ku li uana eci muli eci civunga ca ciha hanmo na civunga cove kunima ya nsimbu

Zinjila Zivali Mua Kombeelamo Civunga cha Muono ca Ciha

Hano tu ku kulekesa zi njila zi vali mua ku tombeka Civunga ca Muono ca ciha. Ya kuli vanga va yisana **Ku Lanesa Civunga**, ya mu ci vali va isana **Ku Lania va Vusamba**.

Tu kapangesa vimueso mu ku tu kuasako ku tantekeya ezi zi njila. Hano hali vu lumbunuiso vua vi mueso.

Cimueso Vulumbunuiso

Ou yi keye ntwama ua civunga.

Ou yi keye muntu ntuama ali na kulongesa mu ku va tuamenena. Kaha ku lutue va ka tuamenena civunga cavo va vene.

Ou yi keye ntuama ua civunga.

Ntuama ua muha i vali na ku longesa.

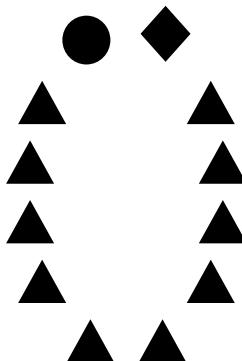
Ka vusamba i va na lania ku Civunga ca Muono.

Njila 1: Ku Lanesa Civunga

Eyi njila ya tombeka Civunga ca Muono ci panga lika nga:

- Civunga ca Muono ci na kala na kuli uana ku pulakana zi ngonde 6.
- Civunga ca Muono ci na kolo kaha naua va li na ku tantuluka hamo.
- ha na pulakana ntuama umo ua ku takama na mu ka ku nangula

Eci ci mueso ci na menaho Civunga ca Muono. Muli vanтуama 2 na vanту 10 vana ku nguluka.

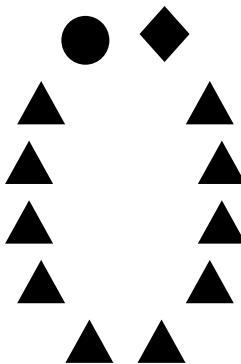

Ntuama lutue ua civunga tu musana Yoano nakala na ku longesa Phiri mua na pande kue ndesa Civunga ca Muono vuino.

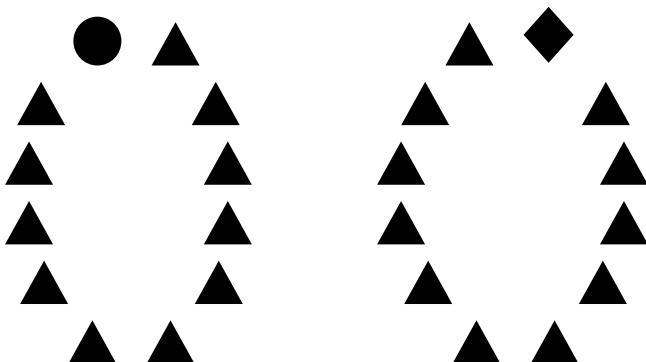
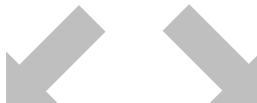

Omo Phiri namono ngue ahasa kutuamenena vuino, Yoano atualaho kutuamenena civunga ca ca laza nsimbu Phiri aya muku tombeka civunga caciha. Phiri kali ku mbata vanту mu civunga ca Yoano. Civunga ca ciha ciuana vanту vaco civene.

Civunga ca kulivanga ca Yoano na Phiri

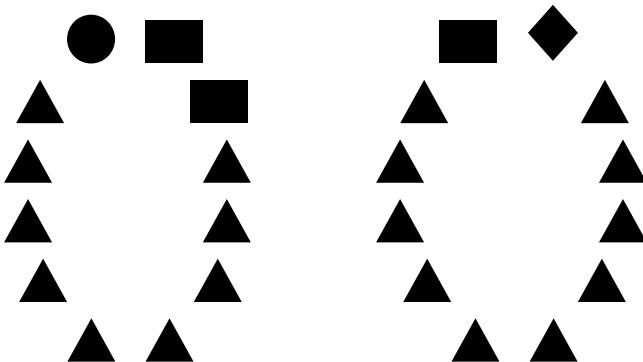
Phiri a sangumuka civunga caciha kaha a lania vantu nsimbu
Yoano a tualaho mu ku tuamenena civunga ca ku livaga.

Civunga ca Yoano na
vantu veni va laza

Civunga ca Phiri na
vantu va vaha.

Ha nsimbu yayihi, vose Yoano na Phiri va na uana muntu umo ni va vali mu vivunga viavo via viha na ku va longesa.

Civunga ca Yoano kuze a
longesa va ntuama 2 va vaha.

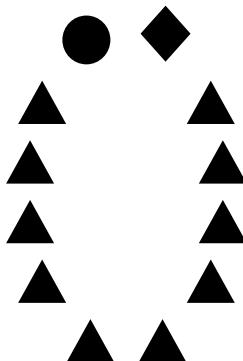
Civunga ca Phiri kuze a
longesa ntuam 1 ua muha.

Eci ci hitulukamo nsimbu na nsimbu.

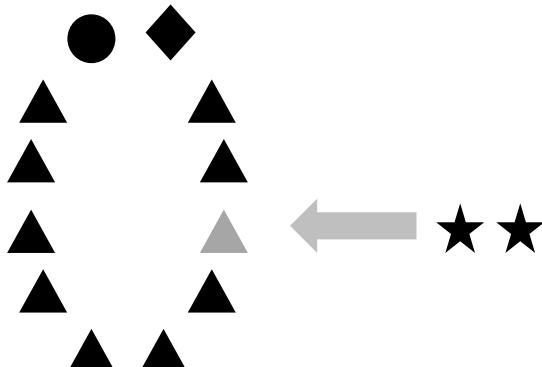
Njila 2: Ku Lania va Vusamba

Ei njila ya kutombeka Civunga ca Muono va ci pangesa omo civunga ci na zeye kaha ci ka panga mua cili nga Civunga ca Muono ci ta ntekeya va vusamba na ku na ku handeka na va ndambo mu membo.

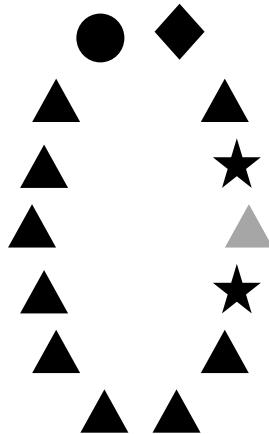
Hano tuli na Civunga ca Muono cetu kuinsi. Cili na va ntuama 2 na 10 lia vantu va na kungluka. Ma vunda a muesa va ntuama; na kasongua ka muesa vantu va na kunguluka

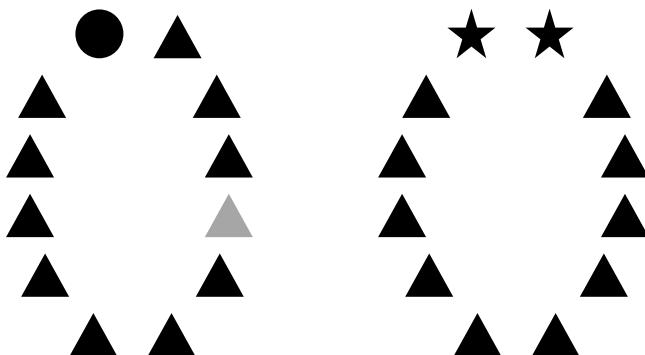
Nsimbu ino vi na liseza ka vu ndende. Estela lia keye umo ua mu civuga na lania va vusamba veni vavali, Mutango na Maliya ku fuminina ku limo imbo hali ntunda ya 3 km. Estela lia keye kasongua kaku la vuluka. va vusamba va Estela va kevo zi ntanga ntanga.

Estela na mono ngue va vusamba veni vali na mutima ua kukuasa limbo kaha na nongonona ngue muli vakevo muli ngolo ya ku tuamenena Civunga ca Muono. Vitanga lika ka va tantekeya vika Civunga ca Muono na vati Njambi a hasa kupanga muimbo liavo. Va vusamba va Estela va tualaho na ku kunguluka mu civunga ca muono ha ngonde.

Va vusamba va Estela Mutango na Maliya va na kala na ku kunguluka mu Civunga ca Muono muimbo lia Estela ngonde ya mutuntu. Ngoco nsimbu i na heta linga va sangumuke civunga muimbo liavo. Mutango na Maliya va katonda vu kuaso kuli Estela na ntuaama ua civunga ca kulivanga.

Civunga cakulivanga citualaho
na Estela mu kati kavo.

Civunga ca ciha ci va tuamenena
kuli Mutango na Maliya.

Vilongesa na Civundilo

Nga u ka tombeka Civunga ca Muono ci na puko ca seho ku panga viuma vi vali. Cakulivanga, vundila ngecize Njambi a ka ku kuase ku sangumuka Civunga ca Muono ca ciha, uana vantu va vu sunga na ku fumisa vi tanga vi ka vindika ku sangumuka Civunga ca Muono ca ciha. Vitanga ovio vi na hase kupua via mu sipilitu ni vi singanyeka via ku honouesa mu kati ka vantu.

Una pande ku longesa vantu ava va ka sangumuka Civunga ca Muono ca ciha. Kuli mitambela i vali mu kulongesa vantu ku tuamenena Vivunga via Muono kaha una pande ku linga viose vi vali.

Mu tambela ua ku livanga unapu ua ku longesa va ntuama va Vivunga via Muono via viha ha zi njila kutombeka Civunga ca Muono ca ciha. Oco ci lingiuia mu “Ku Lanesa Civunga” na “Ku Lania va Vusamba” vi njila via kutombeka civunga. Eci ci na pande ku linguia linga vivunga via viha ve vue va li na ku vakuasa naua na ku li kuata na civuga ca ku livanga.

Mutambela ua mu civali kulongesa vi longesa via vuntua va vaha. Livulu eli lili na vilongesa viu ka tonda.

Kupangesa ca Viuma

Vilongesa evi ci tava ku vi pangesa mu vi njila vi vali:

1. Mu civunga ca ku longesa vantu va vengi ha nsimbu imo, ngue ka mbunga ka Civunga ca Muono va ntuama na va va muesa vu ntuama mu Civunga ca Muono.
2. Pangesa muntu na muntu na ka mbunga ka ndende, kuitsi lia vantu va 5.

Vinjila via ku Pangeselamo Viuma

Tu hianga ku ku lekesa vi njila vi vali via kuliseza muze una pande ku pangesa viuma evi. Una pande ku hangula ize ipanga mua cili ha vantu mu civunga cove. Ca seho ku hangula njila ize ina lite na vantu mu civunga cove vuino. Mu vifua evi viose una pande ku sangumuka na nsimbu yaku lemesa na ci vundilo.

Kuhangula 1: Liuanenu ngue muze mu mue kuli uana mu Civunga ca Muono cove

Ci lumbunuka muli uana havi ola 2 lumolika mu semana, ha vi semana vi 4. (Eci ci ka pua ku vue zelelako kuli vize via ha semana mu Civunga ca Muono cove.) Una pande ku pui samo mu vi uano via ha semana na semana.

Semana 1: Kuliuanua 1 - Mema, Viti na Lilu – Samo 1 Kusangala (minute 30)

Kuliuanua 2 - Muono mu katika familia (ola 1)

Semana 2: Kuliuanua 3 - Kuendesa Civunga ca Muono muimbo liovo (vi ola 2)

Semana 3: Kuliuanua 4 - Muntu uose ali namuhela (ola 1)

Kuliuanua 5 - Kusolola ca viuma via ku pangesa (ola 1)

Semana 4: Kuliuanua 6 - Ku sungamesa (ola 1)

Vihula (ola 1)

Kuhangula 2: Kuliuanua luvali ha cimenea

Nga vantu vatonda ku lilongesa mu vuasi vuasi, ku sindakana nsimbu ya vilongesa, una pande ku hituluka mu viuma via ku pangesa matangua 2 na ci valvala. Una pande ku puisamo viose uvi linge mu kuli uana ca ci menea ni cinguezi ha litangua na litangua.

Litangua 1: Kuliuanua 1 - Mema, Viti na Lilu – Samo 1 Kusangala (minute 30)

Kuliuanua 2 - Muono mu katika familia (ola 1)

Kuliuanua 3 - Kuendesa Civunga ca Muono muimbo liovo (vi ola 2)

Litangua 2: Kuliuanua 4 - Muntu uose ali namuhela (ola 1)

Kuliuanua 5 - Kusolola ca viuma via ku pangesa (ola 1)

Kuliuanua 6 - Ku sungamesa (ola 1)

Vihula (ola 1)

Mua ku pangeselamo vi Soneka via vilongesa

Vi soneka evi vili mu kli uana cose cize u ka kuasa vantu ku sangumuka Vivunga via Muono. Ci na puko ca seho ya kama kuniunga vi soneka vino na ku kavangeya na kulinga vize vi ku leka. Vi soneka vino va na vitungu ha miaka ya ingi na vipanga na mana a engi vi na Mbata mu ku vitunga. Nga u sezni u suvako vimo ngoco u ka zimbalesa vusuka vuavipanga ovio.

Kuli uana cose cili na mitambela ya kuli sezaseza mu ku ku tuamenena linga munt una muntu evue ku vuika mu ci uano. Mitambela eyi va na visolola na vi mueso na vi kevio vitonda, ku handeka, kuhula, ku vundila na vi njila via ku liseza via ku zolesa.

Kuli uana eci va na citungu linga mu ku pandakana vose va li kunguluilamo ci kale mu ku tanda, ku simutuila, ku solola sena, ni ku simutuila vimo via hita laza. Tu na uana ngue eyi ekeyo njila i ka tantu luisa vi longesa kuhiana ku handeka na vantu lika.

Cisinganieka

Ku liuana ca vi longesa cili na visinganieka 2 ni 3. Evi vi napu via ku ku tuamenena muli evi viu ka longesa ku civunga. U napande nsimbu yose ku kala nevi visinganieka mu mana ove na ku lihula ove lia vene uli na ku kuasa vantu kuheta ha vi longesa. Ka ua pandele ku leka civunga visinganieka ku ku sa ngumuka ca ku li uana.

Ku Tanda Mbimbiliya

Cimueso ca livulu ci muesa omo u hianga kutanda Mbimbilya ku tambakana kumeso a civunga. Ci ku kuasako nga ui nika muntu 1 ni 2 mu civunga va tande. Linga eci nsimbu kanda ling ava li vuikisile ni va handeke cahi. Zangama nguove vamosi ka va hasa ku tanda. Ku va lania kutanda omo va kevo ka va hasa ci ka va vuisa nsoni.

Vihula

Vihula vi na puko njila ya kama inga vantu va ko velemo muli evi vi va ku lilongesa. Ca seho ngue kuose ku muena ci mueso ca ci cihula ove hulana naku tambakana ku civungana ku va kolesa mu ku mbulula.

Kufuitangana

Vantu va lilongesa ku hitila mu via ku zolesa. Mu kemo vene vi cakana via ke laho. Cimueso ca vi cakana ci lumbunuka u ka va ngeye ku nangula ca vi cakana.

Ku Simutuila

Visimutuila via pua via cili mu ku neha mitue na ku lilongesa vimo via ku lifua. Vantu vose va yongola vi simutuila! Kuose ku u ku muena ci mueso eci ca seho ci kuma ku simutuila via ku laza mu njila yak u sungama. Muesako mu ci fua ca ku zolesa!

Kunagula

Zi nsimbu zimo tu ku kuhia mana vati u napande kuenda. Cimueso eci ka nap u ka ci vala vala ka muzimbu mu ku ku nangula vunoni kati na civunga ci uli na ku longesa.

Kuhandeka

Eci ci keco ku liuana muze una pande ku handeka na vantu, va longese mu njila ya ci semua.

Kuvundila

Evi Njambi ahandeka ntoma ku vantu vinapuko via seho ya kama cikuma. Tuhianga ku ku kolesa mu ku vundila ha nsimbu yose. Omo umona cimueso eci kungulula vantu va vundile. Ca cili kuvundila mu civunga na vantu va vundile hali umo na mu kuavo, ku vundila mu zi njila zia kuli sezza na zi nsimbu zia kuli sezza sezza.

Kuliuanan 1: Mema, Viti na Lilu

Cisinganyeka

A ua mezi a mehi a ku tanda a mu Mbimbiliya a mu Visamo 1. Sapi ya mangana inapu ino:

- Tupuise miono yetu ngue citi, eci Njambi natomeka, cili na vusuka.
- Tupua citi ca kutakama mu ku tambula ngolo kuli Njambi.
- Omo tukula, tulinga vipanga via kuli sezza sezza omu to lemesa Njambi.

Ku Tanda Mbimbiliya

Samu 1 unapu mukanda usolola Samu. Mpamo va upa ndakanene Samu na yikeyo vipanga via mu ka kusoneka na cisinganyeka ca ku livanga mu mukanda uose. Vike vio via upuisa ua kama.

Tanda Samo 1 na lizi lia kama ku civunga.

Visamo 1

“Ua vezika uose

ke ku enda mu zinguli zia vakua vuhuke,

cipue ke ku mana mu njila ya vakua vupi,

cipue ke ku tumama mu citumamo ca vakua kayengu:

²vunoni a viukilila lisiko lia Yehova;

kaha a yongola lisiko lieni mutana na vutsiki.

³Kaha ikeye a ka pua ngue muti ua ku tombeka ku va Ndonga va mema,

u imisa vusuka vuao ku ntsimbu yauo,

lifo liauo naua ka lie ku zuza;

kaha viose vi a ku linga vi ka vezika.

⁴Vakua vuhuke katimo,

vunoni va na lifu na muzungu

u lue ku pekumuisa luhundzi.

⁵Ngoco vene vakua vuhuke ka va ka mana ku vusompelo,

cipue vakua vupi mu lukungulukilo lua vakua vuviuке.

⁶Muomu Yehova a tantekeya njila ya vakua vuviuке;

vunoni njila ya vakua vuhuke I ka nonga.”

Cihula

Hula civunga, viti vika via kukola na muomu vika via kola?

Kaha vahule, vati umu citi cekupua ca kola? (Hano singanyeka ceke cha litangua, mema, vutozivuahi na ua na ua.)

Viti

Handeka ku tuala vati tu singanyeka miono yetu kupua ngue miti yize yima vusuka. Njambi ahianga miti ikale yakola na kulaha, kuima vusuka vuacili ha ntsimbu ya cili. Tuhasa kupua vacili mukuenda cetu na kukola mu cimbembesi kuneha vusuka ku vakuetu. Handeka naua tupuako naua muti ua upi. Katuhasa kuima vusuka kaha tupua vakuzeya cikuma. Kuenda cetu cipua cha kuzeya kaha tukala na vusitui.

Cihula

Hula civunga, kulihi oku mbuto ye kukola muacili? Vika vie kutonda linga vikole? Vina lifu ngue miti? Ku kumbulula ci u ku lengyea cikeco mema. Ku mukulo ua vandonga va mu Africa u uana miti omo mema mu livu alisa miti mu mizi na kupuisa mbuto na miti kukola na ngolo.

Lumbununa ngecize mema anapu muono ua Njambi yi keye Spilitu Santu. Spilitu Santu a hianga ku muanyena mema na kulisa muono ua viti (ngue muze vene miti vana tombeka kuhiehi na mema) linga ime vusuka naku tantuluka. Ngamiono yetu vanaikunu kuhiehi na Spilitu Santu tukafua ngue viti via kutantuluka.

Eyi Samo inapu ngue zi njila mu muono. Njila imo yaku viukisa Njambi ku mutima na kupua ci vezikiso muimbo na familia. I kuavo yaku pihisa mutima ua Njambi kaha na kuli lema na kuhonoua kupua ci vezikiso muimbo na familia

Mu ku setekesa echi ku Visamo, hali njila 1 yikeyo kunangula ca Yehova (v 1-3) na i kuavo njila ya vupi (v 4-5) Kuhangula eci cili kuluholo luetu mu viose vi tu kupanga.

Cihula

Vinjila vika viakuli sezase ya miono yetu itukuhangula kukava Njambi ni

cahi? Eseka vantu vasinganyeke kati kutala lika ku miono yavo, vati nzo muimbo?

Cili muli eyi mi tambela mu tu napande kusinganieka ha Lizi lia Njambi.

Velusu na velusu vuihi vua Visamo

Citava tu semeka lua mu civali ni cahi na ku ka vangeya Yehova. Samo eyi inapu yava vakangeya Njambi ni ava kaveku kava Njambi. Neyi Samo citava ku yi pangesa cuma ca ku tunagula mu ku hangula cose mu vi panga vietu na nevi via mu miono yetu.

Velusu 1

“Ua vezika uose

*ke ku enda mu zinguli zia vakua vuuke,
cipue ke ku mana mu njila ya vakua vupi,
cipue ke ku tumama mu citumamo ca vakua kayengu”*

Vakua vupi na vakua kutsopa vanapu vaze ka va tsilielele muli Njambi. Cuma ca ku talaho eci, ku mana mu njila ya vakua vupi ci lomboloka ku tsopa vantu na Njambi. U napu muhela ua kuli tuntula. Tuli singanyeka etu ngue tu na hiana vakuetu netu ci na tu pande.

Velusu 2

*“vunoni a viukilila lisiko lia Yehova;
kaha a yongola lisiko lieni mutana na vutsiki.”*

Hali mitambela i vali mu velusu eyi. Ku “viukilila” mu lisiko lia Yehova cilomboloka ngue muntu mua vusunga asingimika Njambi, Lizi Lieni na zi njila zieni helu lia viose. Lizi “ayongola” cilomboloka a tanda na ku lisinganyeka mua kama naua naku hilukilaho. Omo muntu a haka mana eni ku lizi lia Njambi ku hianga ku tantekeya vika cilomboloka kuyongola.

Vaze va kava Njambi va kala na nzolela omo va singanyeka ku linga via kuoloka nevi Njambi ahiaanga. Va tala ha lizi lia Njambi matangua ose. Eci cineha kualuluka muli vakevo.

Velusu 3

*"Kaha ikeye a ka pua ngue muti ua ku tombeka ku va Ndonga va mema,
u imisa vusuka vuauo ku ntsimbu yauo,
lifo liauo naua ka lie ku zuza;
kaha viose vi a ku linga vi ka vezika."*

Ava va viukilila muli Yehova vana vatombeka kuhiehi na mema muku vantantuluisa. Hali viuma vi tutatu 3 hano:

Vema vusuka ha ntsimbu yavo. Nkala umo uetu ali na ntsimbu ya ku tuhula vusuka na ntsimbu ya ku honoua vusuka. Mukemo vene mu via fua.

Lifo liauo ka lie kuzuza. Ngue citi ca kulisokela, mu mpambo mua kuma, evi va tombeka vi ka mana ku ntsimbu ya vitanga, miono yavo ka ika zuza.

Viose vi va kupanga vi tuhula nganyo. Eci ka cilomboloka ngue tu ka kala na zimbo zia zingi, vunoni viose via vu Njambi vitu kalinga vi tuhula vu viuke

Muti ukola kaha uhana cimbembe na vu suka kuvose. Cihana vusuka vua cili ha ntsimbu ya cili na vitanga kavi hasa ku utanganesa.

Eci cili na li sevuka na vakua vupi.

Velusu 4

*"Vakua vuhuke katimo,
vunoni va na lifu na muzungu
u lue ku pekumuisa luhundzi."*

Va ka vupi nap u ngue muzungu, visanyu via visuasua vize vipekumuka na luhundzi. Va ka vupi mu visamo eyi va kevo ava:

- Va ka ku tsopa Njambi
- Va yengula lizi lia Njambi
- Va yengula Njambi muku valekesa njila ya vu viuke

Vana puko vantu va na zela viose muono na viuma. Nga vieseko via hano ha mavu kaha va ka vupi ka vesi va tombeka, ka vesi na mizi ku vandonga, va ka pekumuka, ka vesi na seho ku meso a Njambi, familia yavo ni mu membo avo.

Velusu 5

*“Ngoco vene vakua vuuhuke ka va ka mana ku vusompelo,
cipue vakua vupi mu lukungulukilo lua vakua vuviuke.”*

Vantu va vengi va singanyeka ngue eci cinanika cisompelo ca ku sulumuina omo Njambi a ka payesa va kua vupi. Katimo cahi. Cihandeka ha muono utulimo hano lelo. Vi soneka vilombolola vaze ka v ava tombekele ku cikulo ca Ndonga ka va hasa kumana mu mmuono uno, va ka zuza. Va ka tetako muimbo lia Njambi, na mu lukungukilo lua va kua kulela.

Velusu 6

*“Muomu Yehova a tantekeya njila ya vakua vuviuke;
vunoni njila ya vakua vuuhuke I ka nonga.”*

Tu hianga tu pue vantu ava Njambi a tala na meso eni, ngoco tu pue va kutombeka na mizi mu lizi lieni. Ka tu hianga etu na membo etu a ka nonge.

Lilu – Cihula

Hula civunga vati va lumbunune lilu liafua. Lavelela ku kumbula ca cifua ngue lia kama, lilavuluka, lia zanzavalala, lia laha, lia viuka.

Lumbununa nguove Njambi ua kama naua ua viuka ku pulakana lilu na miono yetu inapu cipanga ca mavoko eni. Ku puako citi ku ndoga ci napande kupua citi calaha na mintango i na tala muilu mu ku lemesa Njambi. Eci ci liseza na vantu veka.

Kuvundila

Vundila hali vose ngue tukale na mizi ya laha. Kaha lemesenu Njambi hamo.

Kuliuan 2: Muono mu kati ka Familia

Cisinganieka

Cisinganieka ce ci kuliuan:

- Ku ntantekya vika cisemuka ca Njambi ci keco cika na vati Njambi apanga naco.
- Ku lilogesa kupangela hamo.
- Kutantekeya vati cisemuka candela hamo na vati Vivunga via muono vi hasa ku panga evi.
- Mu ku tala vati va hasa ku sangumuka civunga muimbo

Ku Simutuila: Ciuano ca kulia ca Muanga

Kua kele ha ntsimbu imo Muangana umosi ua lanyene vantu vamu Vuangana vueni ku ciuano ca kama ca kulia. Vantu vezile kufuma ku mitambela ya kuli sezaseza kuiza ku ci uano oco muomu ca kele cilika ca kama. Vantu va zalele vuzano vuaku viuka na ku neha ma vuana kuli Muangana. Kua kele vantu wavengi ku fuma ku mi hela ya kuli sezaseza. Eci ca viukisile Muangana ku mutima. Ua va sanene linga a tale vuangana vueni na vantu a va veku yula.

Ku nima lia matangua avail, ua muene ngecize vantu vamu yati ueni va kele na ku tuhula zi mpata. Va katuile zi mpata va mone iya eziva ku nyunga cisemua. Ku lengeya ku tantekeya iya ue kuimba miaso ya cili. Kaha va ka tuile zi mpata na vantu va muimbo liavo. Kaha ca hetele na haseteko va soma ma zimo kuli uana na vantu va kuli sezaseza kaha na vantu ka vakele na kuli uana ntsimbu ha ntsimbu.

Kaha Muangana ka ca mu viukisile. Ca mukomo ueselete vati vantu va ha ngununa ngecize. Ua singaniekele ku pangako cimo.

Vu ntsiki vumo ua kunguluile va va soma va va vivunga zia kuli sezaseza va vezile hamo. Mu hondo ya kama ua niengelesele livue mu kasongua. Ua va lekele ngueni ou soma a heta ku livue lika lieni a ka kala muangana. Kaha a ka hana vuangana vueni vuose kuli lia keye.

Va soma va komokele na sangumuka kuli luisa umo na mukuavo. Umo na

umo ue sekele ku londa ku ci yumbe, vunoni ua hono uele. Cingi cavo vali luisile na kusuva ngue vana pandele kusukula livue. Ku nima ya ntsimbu vose va zeyele na kuhonoua.

Kaha Muangana ua mangana ue ngililemo na ku handeka ngueni, "Muomu lia vika muna singanieke ngue nkala ou a hasa ku cilinga? Ka mu ku ci hasa, mu kasongua mua laha ka mu ku hetamo." Kaha ua sanene va mala vatanu ku ku mana ha mavu, na kuleka va mala vatatu ku mana ha vintslis via va kuavo, kaha va vali veka ku mana helu lia vatatu. Va soma va lingile ngue omo va va lekele na ku mana helu lia umo na mukuavo. Kaha Muanga i vene ua londele helu liavo vose na ku sukula livue.

Umo na umo ua tantekeyele vika Muangana ua hiangele ku handeka. Omo va kele na kuli luisa na zi mpata, ku lipeca muntu na muntu ka va hasele. Eci ca tondele vantu vose va hete ku livue. Na Muangana lia vene ua tondele vu kuaso vua mu mbunga mu kuci linga.

Cihula

Hula vantu vika ci lomboloka eci ci uano ca Muangana? Sitolia ina puko ci mueso ca lukungulukilo mu mitambela ya Africa. Tala ku vi kumbulula vihandeka via kuli tepa na ku pangela hamo.

Eci cimueso ca lukungulukilo mu membo a Africa. Na cikeco vusunga ku mu ma lukungulkilo mihela yeka na yeka. Kuli Muangana ua ku hiana na ikeye napu Njambi, na Liakeye a tala hali etu a mona vantu Veni, na Lukungulukilo, va li hangununa, va liluisa umo na mu kuavo na ku katula zi mpata zia ngoco ha cisemua. Ngue Muangana mu sitolia yetu ayongola vantu veni, muyati Ueni, una li kuata kumo.

Ha ntsimbu tu katula zi mpata, ngue vaze va soma va suvile livue, netu tu suva vipanga tuli navio. Va vengi vali na kuyandangela, va vengi ka va tantekeya Njambi kaha etu tuli kuasa etu va vene ni hamo ku lizunga umo na mu kuavo.

Edmund Burke ua handekele ngueni, "Vize viose vi nganyalesa vupi muomu vantu viahi vali na kupangako."¹ Ntsimbu tu fuitanga na via ngoco citozi cetu a tungila helu lia vipanga vietu, kuitsi lia ma zulu etu vene.

Ku Tanda Mbimbiliya

Vi soneka via mbimbiliya vi handeka ha cisemuka ca ciha cize tuna pandamako. Mukanda ua Yoano va usonekele kuli Yoano Ndongesi ou ua tantekeyele Yesu. Ku vu sangumukilo ua mukanda na simutuila ha cisemuka na hali etu. Eci ca keleko ca seho kuli lia keye. Vi velesikulu muli va Efeso vina fumu kuli Kapostlo Paulu. Ua sonekele mukanda ku lukungulukilo ku Efeso.

Tanda mezi ano helu mu civunga, nga kuli vamo va na kuata Mbimbiliya a hasa kutanda, va leke linga va tande.

Yoano 1:10-13

¹⁰*Ua kele ha mavu, na ikeye ua tangele mavu ose, kaha vakua mavu ka va mu tantekeyele.* ¹¹*Uezile ku vieni kaha veni ka va mu tambuile.*

¹²*Vunoni kuli vose va mu tambuile ua va hele ngolo ya ku pua vana va Njambi, vaze vene va ku tsiliela muli zina lieni:* ¹³*Vakevo katи ku maninga, cipue katи ku ci zango ca vusitu, cipue katи ku ci zango ca yala, vunoni kuli Njambi va semukile."*

Efeso 2: 19-22

¹⁹*Ngoco vene katи ngue mu va ngendzi naua cipue vakua ku lisuka, vunoni mu va ndambo hamo na vakua ku lela,, enu mu vakua ndzivo ya Njambi,* ²⁰*va na mitungu kulu vula lua vapostolo na vapolofeto, Kilistu Yesu ivene ikeye livue lialuolia mu mbango;* ²¹*muli ikeye ndzivo yose inalitokakana mua cili, I li na ku kola mu ku pua tembele ya ku lela muli Muangana;* ²²*muli ikeye enu naua va li na ku mi tunga mumo, mupue ndzivo ya Njambi muli Sipilitu."*

¹ Va vitambuile kuli Burke, Edmund (1770) *Visinganieka via vilongesa Ntsimbu Ino Yakuhonoua kuvukilila*, Kuhilula ca 3, Pall Mall, J Dodsley

Cihula

Hula mukati ka civunga nga kuli vamo vali na vana. Vahule vati vana vavo mu vafua ngue vakevo.

Muyati ua U ha

Cihula ci tu na hula ku nima cimuesa vati vana va lifua na visemi viavo. Mu ci fua oco vene Njambi na seme vose ava van a pu vukua Yesu. Tu na semuka ku Sipilitu umo lika. Va na tuhie ngolo ya ku tu sana vana va Njambi. Vakua Yesu va ci sana ku li tokeka mu familia ya Njambi. Omo tu pua vakua Yesu vana tu puisa vana mu cisemuka ca Njambi ha mavu ose.

Ngue omo ci semuka cimo ci tambula muana ou kati uavo na ku mu puisa muanavo, Njambi ue kulinga eci vene hali etu. Njambi a tu puisa vakua muono na ku tu puisa vana veni. Ku Cimbembesi tua kele katuesi na vi semi, vuo vuno cahi, etu vose tu li na Tata ikeye Njambi, Muangana ua vose. Omo tu kola tu lifua na Tatatetu n ku ntsimbu na ntsimbu.

Mu njila imo ci lomboloka etu tu napu muyati ua vantu va vaha. Tu kale va Lunda, va Chivokue, va Luchazi, va Mbunda, tu napu mu yati ua u ha ua Klistu. Ci kale ngue lukungulukilo luove lueka, oko ku ua fuminina, u kale u mpite, ni cihutu, u kale mu lava ni ua ku vuka, etu vose tu napu muyati umo lika.

Vi velesikulu vili muli Efeso vi tu kuasa mua kama. Mu Tesatamentu ya Laza, Tembele mu Yelusalema vayi tungile linga ku pua vukalo vua Njambi. Mukemo vene omu va lingilile vilika viose via pandama kuli Njambi. Mu Efeso, ka Postolo Paulu a handeka ngueni etu vose tu napu tembele ya Njambi, vilio via ndzivo kumo na Klistu ngue livue lia hambango. Livue lia hambango lia puako lia seho. Likelio livue lia kulivanga. Helu lialio mavue ose a tu mama.

Etu vose tu na puko vilio via ndzivo ya Njambi, muyati ua u ha.

Cihula

Hula chivunga seho ika ha ndzivo nga ina puzuoka? Cipue ngandza ya vuma ina pokuoka? Vika uhasa kulinga navio?

Ndzivo ya wantu va Njambi ya ua ya seho. Ngue tembele, mukemo Njambi ali na kupange. Nga ka tua li kuatele kumo vipanga via Njambi vika te puluka ka vi kaya ku lutue. Mu kati kama lukungulukilo a kuli sezaseza tu na pande ku pangela hamo. Tu tonda visemua via kuli sezaseza. Tu tonda wantu va kuli sezaseza mu kati ketu. Nga a va vahi Njambi ka lika kala ha kati ketu ngue mu ci napande.

Kuliuanan 3: Kuendesa Civunga ca Muono Muimbo Liovo

Cisinganieka

Ci longesa eci ci ne ni kila ci kuma ha kuendesa Civunga ca Muono muimbo liovo. Vi singanieka via ci longesa:

- Longesa ngue vivunga via vi ndende vi panga mua cili hamo, ku pulakana kuambulula.
- Li longesa vati mua kuendesa kuli uana civunga ca cindende.
- Li longese vati Civunga ca Muono ci hasa kuli uana semana ha semana.

Ku Simutuila: Nsingi in suama na Tuhia!

Ha ntsimbu imo kuakele limbo limo mu kat i ka musenge. Ntsimbu ya noka kalunga te i na hu na visoni te vi na laha. Manoka na tusitu va va ndende va va ndele mu visoni omo lia kutua ca mutana.

Vulungi na Cisola vakevo vanike muimbo. Cuma cimo civa hiangele cikuma ku kuata tusitu va va ndende na va ntumbi. Muku uana tusitu ava Vulungi asuameka tuhia kunsongo ya musenge kaha tusitu vatinina oku kuana mena Cisola linga akuate. Vakele na ku cilinga ntsimbu na ntumbu vauane kulia. Ntsimbu yose vateleka na kulia!

Ntsimbu yose Vulungi na Cisola lia Calumingu vatina ci mene mene. Va muene lukungulukilo lu vuisa vulenda kaha yi mbata ntsimbu ya kama.

Litangua limo Vulungi na Cisola va suamekele tuhia, vunoni kavia kele ngue matangua akunima kuakele luhundzi luakama. Omo tuhia tua sa ngumukile ku uema, luhundzi lua katukile na tuhia tua tu huile milengi ya kama. Va tungumuke musenge ouse u na suama tuhia. Va ho nouele ku zima tuhia.

Vulungi na Cisola va yonguele ku zima tuhia vunoni kava ha sele muomu tuhia vali lanesele. Milengi ya ne ne hele. Kaha zi nsingi zimo zia sua mene na tuhia. Vufuko vua vantu vua uemene.

Vulungi na Cisola va tuntile linga vaka leke vantu va va kuase, vunoni ka

kua kele na umo uahi. Va nukile ngue likelio litangua lia calumingu vantu vose vali mu lukungulukilo.

Ha nsimbu va hetele ku ndzivo ya lukungulukilo, kua mbulula ca mezi ca sangumuka. Va mala va tu mamene ku sinya eli na va mpevo ku sinya lize. Vakele na ku halakana kaniungi ali na kua mbulula mezi. Vulungi na Cisola vesekele ku handeka na vantu, vunoni va va holuesele va neha kalua. Ca solokele ngue na umo uahi a va halakana.

Ku ntsi ntsa yavo, ca ne hele ku pakesa kuli kanyungi na ku va leka linga va tuhuke ha mbanza. Va ka ku mena kumbelo va suenene kuli va kevo linga va va holuese. Ha ntsimbu eyi vulungi ua ta mbakanene, “Ka mu tantekeya. Zi ntsingi zienu zili na ku uema!” Vantu vali ko mokele na ku tuhuka va ka tale vika vili na lingi uile.

Mua vusunga zi nsingi zia zingi zia kele ha tuhia. Vantu va sa ngumukile ku pangela hamo va zime tuhia. Ve sekele kuo hiela zi nsingi zia zingi na vufuko mukati kazio. Zi ntsingi zimo te zi na uema vene na viose via kelemo navio.

Vantu va tenukile na ku hula, “Muomu lia vika ka mua tu lekele?” Vulungi na Cisola va sa ngumukile ku lila. “Tu nesekele,” va handekele, “Vunoni enu ka mua tu ha lakanene. Matuitui enu ose mua hakele ku kua mbulula ca mezi.” Vu tuhu Vulungi na Cisola va sua mekele tuhia, va ve celele vuasi vuasi na vantu vali kunguluile mu ku kuasa a va va zi mbalesele viavo. Vantu vose va va lisingile nguavo va kali halaka umo na mu kuavo na ku zangama fume hano!

?

Cihula

Hula civunga vika eyi sitolia i lumbunuka? Va ndamena vi kumbulula kupua ngue ca seho ci kuma ku pangela hamo. Ci kumbulula ci u na vandamena ci keco, ca seho ci kuma ku ha lakanana na ku li longesa ku pangela hamo. Nga vantu va ha lakanene kuli Vulungi na Cisola nga mpamo viuma via keleko mueka. Nga Vulungi na Cisola va kele mu ku lukungulukilo, mpamo na tuhia vene nga ka va keleko.

Vivunga via vi ndende mu Mbimbiliya

Mu Mbimbiliya tu tanda kuli ku ngulula hamo ca va ka Klistu mu vivunga via vindende mu zi ndzivo na mu mihela ya kuli sezza sezza. Civunga ca cindende ci napu ngue Civunga ca Muono eci tu na kala na ku handeka mu vilongesa vietu. Eci civunga ca vantu a va va li uana ntsimbu na ntsimbu:

- ku lilongesa Mbimbiliya
- ku liavela miono yavo hamo
- ku vuluka Yesu na kulia mesa hamo
- ku vundila hamo
- ku solola vuuhanga, kuavela viuma na zimbongo na ntsimbu.
- ku lemesa hamo
- ku solola vu kaleho hamo²

Ngue mutu na mono omu mukemo tue ku pangelamo na Vivunga via Muono.

Vantu va vengi va komoka ku lihi kuna fuminina lizi lia vivunga via vindende. Lifuminina ku ku linga ca lukungulkilo lua kuli vanga lu tu na mono mu Mbimbiliya. Vikungulukilo via kuli vanga mu Mbimbiliya kavia kele viakama, kuintsi lia 50 a vantu. Omo u tanda munkanda ua kuli vaka Ngalata ha ku puako cimueso, mpamo va u sonekelele ku mbunga ya indende ci kuma.

Vivuga via va kua Yesu va li ua nene mu zindzivo, ha mbanza ya tembele ni mu vi sunangonga (mu vi Kungulukilo via va Yundeya). Ka va kele na zi ndzivo zia kutunga ngue lelo. Ka kuesi hamo ha vana tumbula zi ndzivo via ku kungulukila mu Testamentu ya iha. Va kua Yesu va kele na kuli uana mu tu vivunga tua ndende mu zindzivo zia vantu. Tu ka tala vi mueso vi 2. Mu Mbimbiliya.

² Pastors.com/Rick Warren, 2012. Vitantekeyeso Vitanu na vi Vali via Kutantuluka ca Ci Vunga ca Cindende [LUONDZI LUA VUANDANDZILI] Kulu uana ha <http://pastors.com/seven-marks-of-a-healthy-small-group> [Vavitavesele ha 28 June 2017]

Ku Tanda Mbimbiliya

Vi kungulukilo mu mukanda ua Loma na Filemone via kele mu Loma mpamo na ku Kolose. Evi vikungulukilo via kele na kuli uana mu zindzivo zia vantu, ka vakeel na vi yumbe via kutunga viahi.

Loma 16: 3-5

“³Hinduisenuko Pilisila na Akuila vakuetu ku vipanga via Kilstu. ⁴Vaze omo muono uange va tumbikile zintsingo ziavo vene; kat i ngue yange lika nji va santsela, vunoni na zimbunga ziose zia va kua vifuti: ⁵kaha hinduisenuko mbunga ya kala ku ndzivo yavo. Hinduisenuko mukua cilemo cange Epeneto ikeye muhuko ua ku livanga kuli Kilstu ua ku Asia”

Filimone 1:2

“²na kuli Afifa ndumbuetu ua mpevo na kuli Alikipu lisualale hamo netu, na ku mbunga i li mu ndzivo yove.”

Cinate vene mu kuli uana mu civunga ca ci ndende ngue Civunga ca Muono muimbo lienu. Cuma cimo ca mu Mbimbiliya mu ku ci kavangeya.

Kufuitangana: Kutunta na Wilimbala

Hangula vantu va uana linga “va tunte na wilimbala.” Hano muntu umo na mana na ku kuata mikono ya mu kuavo ou na kuata mavoko eni ha mavu, napu ngue wilimbala. Ecela vantu mu civunga va tunte ma lusi a kuli sezza sezaa. Handeka nguove mu lusi tu hianga umo na mu kuavo kaha tu pangele hamo. Eci cili ngue mu Civunga ca Muono kupangela hamo.

Vivunga via Muono vi tu kuasa ku pua ngue Kilstu mu Membo etu

Mu Civunga ca Muono tu hasa:

- Vuasi ku mona umo ci na mu kalu uila ni hamo uahimo
- Ku kuasa vantu ku haka lu ntsillielo luetu hamo (ngue mu lusi lua wilimbala)
- Vose va lilongesela hamo
- Va li halakana umo na mu kuavo (ngue mu sitolia Ya Ntsingi na Tuhia)

Ku Tanda Mbimbiliya

Mukanda ua Tiango u na sulu na ku nangula na mangana. Cisinganieka ceni cimo ci keco vantu va hake lu ntslielo luavo mu vipanga kati ku handeka lika!

Tiango 1:22-25

[“]²²Vunoni pueno vakua ku linga lizi, kati vakua ku ivua lika, na ku lionga enu vavene. ²³Muomu nga umosi nap u mumkua ku ivua lizi, kati mukua ku linga, ikeye na lifu ngue yala na muena cihanga ca semuka naco ha katalelo, ²⁴muomu a litalelaho, kaha a fumako, kaha haze vene a suva mu a fua. ²⁵Vunoni ou a tala-tala mu lizi lia lisiko lia ku tantuluka, likelio lize lia ku linga cizango, kaha a ci kala-kalamo, ikeye ni kati mukua ku halakanakaha a suva, vunoni ikeye mukua ku linga na ku panga, ou a ka vezika mu ku linga.”

Cihula

Hula civunga vati va na singanieka mezi a ua a na lumbunuka. Ku kumbulula ngue, ku haka Lizi lia Njambi ku panga ci na pande ku ci kolesa. Hula vati va singanyeka Civunga ca Muono ci hasa ku kuasa mu ku linga evi. Eci ci ka ku kuasa kueseka ku tala vunongo tima mu civunga.

Pokola - Aha ha keho u hasa ku pokola civunga mu mi tambela i vali.

Vati mua ku tuamenena Civunga ca Muono

Lumbununa nguov mu mutambela ua kuli uana tu ka lilongesa mu tu napande ku liviukisila na ku tuamenena Civunga ca Muono.

Kuli na ntsimbu ya ku li uana

Civunga ca Muono ci hasa ku li uana nkala oku muimbo. Va hasa ku li uana muintsi lia citi, mu sikola, mu ntsingi, ni hamo mu lihia. Ca seho lika ci na pande ku pua ha muhela haze vantu va na zituka na ntsimbu ya kuli uana. Hamo sezwa ku li uanena ku ndzivo ya ku lemesela nga eci ci ka hiluisa vantu ku nima.

Vati mua ku endesa vi uano via Civunga ca Muono

Mu ku li uana ca ku lemesa mu ka kuambulula a handeka CI KUMA na

vantu va halakana. Zi ntsimbu zimo vantu kave kuivuisisa na hamo va zeya ni hamo ku li kela ku halakana. Lua luingi vantu kavesi na ntsimbu ya ku hula vi hula. Vantu vali longesa kuli ntuama.

Mu Civunga ca Muono ntuama a ka handeka KA VUNDENDE mu ku lumbununa viuma. Ku ka kala ntsimbu ya ku simutuila na ku handekaho vika ci lomboloka. Vantu va ka hasa ku hula vihula. Vantu va ka hasa ku vundila hamo ha viuma vi vali na ku va pinda navio ni hamo zi ndzila zize va hasa ku pangela Yesu vuino. Ku ka kala ntsimbu vantu va hasa ku tambula vika Mbimbiliya i handeka na ku singanieka vika ci lomboloka mu miono yavo.³

Kufuitangana: Ku Heha ca Mbola⁴

Eci kuheha u ka ci linga ku meso a vose kaha u ka va sindiya vose ku heha hamo. Ku heha eci u ka lengeya ka mbola ka kandende. Nga yahi zenga zenga mbola (mbola ya ma papelo), ku zenga ma sokisi, likolo ni hamo li lalanja. Ci na pande ku pua cuma cimo ci u hasa kuasa na ku ci ka vuila.

Panga mbunga ya kuheta ku lutue lia ci vumbe. Sangumuka ku heha ci heho na mbola mu njila i ze van a lumbununa visoneka vino.

Heha mbola lika liove

(Asa mbola muilu na ku i ka vuila zintsimbu zia zingi na oku u handeka.)

Nga nji heha na mbola lika linage njivua ku viuka vunoni na umo uahi ali na ku lilongesa ku heha. Ha ntsimbu ya ihi vantu va sangumuka kuzeya ku talela omo nji heha lika linage. (Sindiya civunga ci li ku lutue luove va soloke va ku zeya tualaho kuasa na ku ka vuila mbola lika liove mu ku sindakana ha lizi). Eci ci keco ci soloka nga ntuama lutue a handeka mua kama. Ku nima vantu va ka likela ku halakana kaha va ka tantekeya ka vudende.

³ Ci mueso ca ku 'Handeka ka vu Ndende na mua Kama' van a ci nona mu vi uano via ku pua hamo ku kala na Mizi muli Yesu Mukanda ua vi Longesa via Civunga. Ndotolo A. Morgan. Matthes Trust. (www.rootedinjesus.net)

⁴ Vi panga evi va fumisa mu kuli Uana vi Longesa mu vi Longesa via Alpha: Vati mua ku tuamenena Civunga ca Cindende. Alpha International.

Heha na muntu umo

(*Asa mbola kuli ou muntu ua mu civunga na ku handeka.*)

Nga nji heha mbola na muntu umo lika va sangumuka kutanteya vati ci heho ca mbola ca fua. Mpamo vali na ku hula ni mpamo vali na ku lumbununa vika vi soneka via Mbimbiliya vi lomboloka mu miono yavo. Na vakevo mu vali mu ci heha. Ngoco vene, hanga yange lika na uze muntu umo. Ava vose kavesimo yange lika njili na ku linga viose ku longesa na ku handeka.

Heha na vantu vose

(*Sangumuka kuasa mbola kuli muntu na muntu ua mu civunga eci ca ci ndende na mbola hali umo kaha i hiluke kuli ove ntsimbu na ntsimbu.*)

Mu Civunga ca Muono ca cili nga vose va cilinge. Ngecize muntu na uose mu civunga ali na lisesa lia kuhula vihula na ku handeka vika vi soneka via Mbimbiliya vi lomboloka mu miono yavo. Muntu uose ali na ku lilongesa. Vose mu vali. Eci ca cili.

Heha mbola na vantu vose vunoni mu njila yeka

(*Sangumuka kuasa mbola kuli muntu uose mu civunga ca cindende kaha valeke vase mbola muntu ueka ua mu civunga amba vuose va yase kuli ove.*)

Cuma te nga ca cili kati ntuma a kumbulule vi hula. Ca cili vi ntsimbu vimo vantu va kumbulule vi hula via va kuavo na ku lumbununa vati na mana manesa vi tanga mu miono yavo. Eci ci heha ca mbola ca cili.

Cihula

Hula civunga njila i ka ya cili ya kuendeselamo civunga na muomu vika?

Kufuitangana: Hilukila ku Heha ca Mbola mu vivunga

(*U ka lengeya mbola 1 ha civunga na civunga.*)

Hano hangununa vantu mu vi vunga via vantu 8. Hangulaho umo a pue ngue ntuama. Mu ka ntsimbu na ntsimbu sana imo ya zi njila civunga ci na pande ku heha na ku va leka vase mbola ngue muze mum una lingile ha kulivabga. Eci ci zolesa ka vundende, na ku solola vantu va pangele hamo mu kati kavo.

Ca seho ku uana vantu mu ku kuli ku ngulula ha kat i ka Civunga ca Muono Ci na puko ca seho kuli kolesa mu kat i ketu kat i mu vi uano vietu lika. Ci kale ngue umo ali na vitanga ni ku mu kolesa mu vi panga na pande ku mu kolsea mu vipanga. Ha ku puako mu kua ku sunganamesa ua civunga u na pande ku kuendela vantu va mu civunga semana na semana na ku tuatualaho. Eci ci tual naua ku vantu ve ku kunguluka vunoni kat i va kua Yesu. Vendele, va vele ntsimbu mu ku va kolesa. Eci ci ka va kolesa.

Vi tanga via ku lifua na vati mua ku vi ma nesa

Ku na hase ku soloka vitanga mu vivunga vimo vize ntuama na pande ku fumisaho mu ku kolesa civunga. Nga civunga cisangumuka kuenda mua ku piha vantu ka va ka kala na cizango ca kuizako.

Mu ku muesa eci, hula vantu vatanu na va tatu vaze va nezile ku lutue mu ci heho ca mbola veze naua. Tu ka mi soluela vi muesa via vingi.

Muntu ou ue ku handeka mua kama

(Asa mbola ku nima na ku lutue ku muntu umo mu ku vuluisa vantu.)

Vi ntsimbu via vingi mu civunga mua kala muntu umo ue ka hianga ku kumbula vi hula viose na ku handeka ha viose. Va handeka mua kama na va kuavo ka ve ku uana ntismbu yahi ya ku handekako vimosi.

Vi ka u hasa ku pangako ha ku pua ntuama? Vi ka u handekako linga vali kele?

Nga u handeka nguove, “Yoano u na handeka mua kama holoka vunoni” vati a li vua Yoano? E vua ngue u na mu sahula kaha hamo ka li kezako ku civunga.

Mu ci fua oco handeka ngecize, “Oco ci napu ku kumbulula ca cili vunoni vi ka va ku supaho mu handekako hali evi?” Yoano kali ku ivua ku piha vunoni a tantekeya na pande ku holoka ling na va kuavo va handeke.

(Vuo vuno kat i uase mbola ku muntu umo lika asa na kuli va kuavo naua.)

Muntu ue kuivua ntsoni ke ku kumbulula vi hula ni ku handeka

(*Asa sa mbola mu kati ka ci vunga zombokaho umo.*)

Vi ka u handekako mu ku kuasa ou muntu a handeke?

Nga u handeka nguove, “Vika ka ue ku handeka, u ci siname?” Ana ali vua ngue cisiname mpamo naua kali kezako. Mu ci fua oco handeka ngecize, “Ana una soloka ngue uli na zinguli zia cili. U li na vimo viu ku handekako hali eci?” Kaha ali vua ku simpa na ku handeka.

Ntsimbu imo vantu va handeka, “Houe ka nja hiangele ku handeka.” Nga mu kemuo omo ve cele va tualeho ku halakana. Zi ntsimbu zia zingi omo vivunga vi nende ha ka ntsimbu kamo a va vantu vali simpitika kaha va sangumuka ku kovela mu ku simutuila omo ku na hiti vi semana.

(*Asa sa mbola mu ci vunga ku pandakanako ou muntu ua ku holoka.*)

Hula mu civunga nga kuli vamo va hianga va tumame.

Muntu ou a handeka ngueni ku kumbulula ci na henga

Nga muntu a handeka ngue, “Ka njitava ngecize ngue Yesu ikeye Njambi.”

Kaha u ku kumbulula na ku handeka ngecize, “Nja ta vele omo vene noho njia mu ua nene ua luluile muono uange” ni, “Vamo ha kati ketu hano tua tava mua kuli sezza sezza, tu tua lenuho muku lilongesa tu tale vika Mbimbiliya i handeka.”

Nga muntu umo a handeka cimo ngue ci za luke ove handeka nguove, “Eci ci zolelsa kanda nji ci vuaho lumo umosi a handeka via ci fua eci.”

Vati ve vua nga u valeka nguove, “Muna sevuka, vati mu hasa ku tava ngoco!” Ci ka va vuisa ku piha.

Mpamo hamo ka va kezako naua ku civunga nove u kazimbalesa ntsimbu ya ku handeka vusunga vua Yesu navo. Kati u kale na visoti na vantu va tantekeya viose mu semana ya kuli vanga. Va va ndende vetu tu na tantekeya Yesu. Cingi cetu tua li longesele ka vu ndende ka vu ndende.

Civunga eci ka cesi na kuenda na kusungama ni na ntsimbu

Kuli uana ca civunga ca Muono ka ca pandele kuli uana ha vi ola ku pulukana vi 2. Mu ci fua eci vantu va hasa ku kunguluka na vu hasi. Va na pande naua ku kalako ha ntsimbu ngue eyi semana na semana. Nga ka va hasa kuli uana semana na semana vantu va zeya na ku sez. Nga venda na ku koko voka vantu vali kela. Nambe mu Afica omu ntsimba ya vo ntsika viuma evi vili na seho.

Vantu va luisa Civunga ca Muono cetu

Vi ntsimbu vimo vantu va luisa Civunga cetu ca Muono muimbo. Vantu va singanyekela mu vuasi. Njila ya yasi mu ku fumisaho evi handeka vuino na vantu kaha vundilenu hali vikevio. Solola ha vuka vi uku linga nomu uli naku vilinga. A mbata ntsimbu mu ku lumbununa ku vantu. Nga u i vua cimo ca ku sevuisa linga cose ha moye kuli ou i u na civuna u mu lumbunuine mu ku sungama. Tu na mono evi vitanga ku hua vene na z ntsimbu zia zingi.

Muvuihi

Handeka ha sitolia ya Vulungi na Cisola, vati nga veku kele vantu va ku takama nga vantu vali halakanene umo na mu kuavo. Vu luisa Civunga ca Muono ku tuala ha ku heha ca mbola na vi si mutuila via kuli sez. Nga vati Civunga ca Muono ci hasa kuenda muimbo.

Kuvundila

Hula vantu ling va kovele mu vivunga viavo via muimbo. Hula vantu va vundile hamo na mezi aku tambakana na ku vundila Njambi a va kuase ku sangumuka Civunga ca Muono muimbo liavo.

Kaha hula civunga nga va nevu Njambi ku handeka navo ngue van a pande ku a luluka mu njila i ve ku lingilamo viuma muimbo liavo. Nga mukemo, va katule na ku vundila kuli Njambi mu ku va kuasa ku tala ngue vantu vose va na pu hamo, mu kuli longesa kuli umo na mu kuavo na ku panga ha kati ka vantu.

Kuliuanan 4: Muntu uose ali Namuhela

Cisinganieka

Ci longesa eci ci na tala ha ku kuasa vantu va tantekeya cisemuka ca Njambi na vati va na pande ku pangela hamo muimbo liavo.

- Mu ku tantekeya mu vila ua Kilistu u ka
- Mu ku tantekeya ngecize vose va na pu umo muli Kilistu
- Mu ku tanetkeya vati Civunga ca Muono ci panga muimbo liavo

Kunagula

Omo u leka sitolia ya likovi liakama, eseka cose vantu va mane ku lutue lua hondo linga vose vamone vuino. Linga cose u hane vantu va va na litavela mu civunga ku nangula ca cingi kuli va na pande ku mana na vika va na pande kulinga.

Ku Simutuila: Likovi lia Kama

Kuakele likovi lia kama ha mavu. Lia kele lia kama cikuma kuma na ndimi khasele kuli tukula linga a ka li landesa ha zi mbongo zia zingi.

Ngoco uaile linga a ka li tukule.

(*Hanngula umo apue ndimi kaha va leke vapue ngue ndimi, vaye ku lihia va ka tukule mutue ua likovi.*)

Uatukuile (*muntu a tukula*), ua tukuile (*muntu a tukula*) na ua tukuile (*muntu a tukula*). Vunoni CAHI! Ka hasele kutukula olio likovi.

Ndimi ci mu komo uesa i a hasa ku mu kuasa, ngoco ua singaanyekeli, “Njiya njika hiange mpeyange.” (*Sindiya va ka kuheha vaye va ka none mpevo mu kat i ka vantu.*)

Omo mpevo va na mu hangula, na pande ku mana kuni ya ndimi na ku mu kuasa ku tukula. (*Nga vantu ci na va vuikilila, ca cili va mane ku nima ya ndimi na ku kuata mu mbunda you ali ku lutue liavo. Neci ci soloka muli na kokela hamo mu va vose. Tualaho mu leka sitolia na kuva nangula.*)

Vuovuno hitamo kueseka ku tukula likovi naua. Eci ci tualho mu ku pandakana muntu ha ntsimbu linga mu laini ulahe kueseka ku tukula eli likovi lia kama.

Ndimi na mpeyeni kava hasa ku tukula ngoco mpevo a ya a ka sane muana ua yala.

Ndimi, mpeyeni na muana ua yala ka va hasa ku tukula ngoco muana a ka sane muana ua mpevo.

Ndimi, mpevo, muana ua yala, muana ua mpevo ka va hasa ku li tukula muana ua mpevo a ya a ka sane katali.

Ndimi, mpevo, muana ua yala, muana ua mpevo, na katali va na hasa ku li tukula katali a ya a ka sane kangato.

Ndimi, mpevo, muana ua yala, muana ua mpevo, katali na kangato ka va hasa ku li tukula ngoco kangato a ya a ka sane ntumbi.

Na ntumbi, va hasa kutukula likovi.

Vantu va hana ku santsela.

Sindiya vantu vatu va hiluke ku vi tumamo viavo kaha va leke na va sangala.

Cihula

Hula civunga vati va na singanyeka sitolia i handeka? Vi kumbulula vi vali u hianga mu tala ngue vose va na tantekeye:

- Tu na pande ku pangela homo.
- Na cilenda ali na seho ngue muntu ou ali na ngolo.

Muli evi vi na soloka vivunga vie sekä ku tantekeye ku pangela hamo mu ci vala vala ca sitolia, vunoni ka va tantekeya ngue ku kuateseka ca cilenda naco cili na seho.

Ku Tanda Mbimbiliya

Mikanda ku vi kungulukilo via ku Ngalatia na va ka Kolintuyose va i sonekele kuli Kapositolo Paulu. Mu mikanda yeni, vu umo, kupangela hamo na ku pua ha seteko imo ikeyo mitue ize visoloka zi ntsimbu ziose. Eci cilomboloka ina pu mitue ya seho. Ca seho cikuma ku tanda mezi ano mu kusula. Hamo u tonda ku niunga mezi a mu Ngalata ku sitolia ya Likovi lia kama ize tu nevu. Mezi a mu Korintu a suama ngecize.

Ngalata 3:26-29

“²⁶*Muomu enu vose mu va na va Njambi ha ku tsiliela muli Kilistu.*

“²⁷*Muomu enu vose vangahi va mi mbatizile muli Kilistu, enu mua zalele Kilistu.* ²⁸*Kakuesi naua amba kaYunda amba kaNgelengu, ka kuesi naua amba ndungo amba muana kacisemua, ka kuesi naua amba yala amba mpevo; muomu enu vose mu nap u umo lika muli Kilistu Yesu.* ²⁹*Amba nga mu vakua Kilistu, kaha nga mu na pu mbuto ya Avilahama, vasuana va ku litasiano.”*

1Kolintu 12:12-31

“¹²*Muomu ngue omo mu vila ukeuo umo, kaha u li na vilio via vingi, na vilio viose via mu vila, cipue via vingi vikevio via mu vila umo lika; mukemuo naua na Kilistu.* ¹³*Muomu etu vose tua limbatizile na Sipilitu umo ku mu vila umo, cipue tu vaYundeya cipue tu vaNgelengu, cipue tu vandungo cipue tu vana vakacisemua; kaha va tu nuisse kumo na Sipilitu umo.* ¹⁴*Muomu mu vila kati ukeuo cilio cimo lika, vunoni via vingi.*

“¹⁵*Nga ciliato ci ka handeka, nguaco, muomu kati yange livoko, kati yange mukua mu vila; nga ngoco cikeco cili vene kati ca ku mu vila, ni?* ¹⁶*Na lituitui nga li handeka, ngualio, muomu kati yange liso, kati yange mukua mu vila; nga ngoco likelio cili vene kati lia ku mu vila, ni?* ¹⁷*Nga mu vila vuose ua puile liso, ku-ivuandzo nga ci n akelakulih? Nga uose ua puile ku-ivua lika, ku-ivua lizimba nga ci na kela kulih?* ¹⁸*Vunoni vuovuno Njambi na haka vilio viose cimo cimo mu mu vila ngue omo ikeye ua zangele.* ¹⁹*Kaha nga viose via puile cilio cimo, muvilandzo nga u na kela kulih?* ²⁰*Vunoni vuovuno vikevio vilio via vingi, vunoni muvila ni umo lika.* ²¹*Kaha liso ka li hasa ku handeka na livoko, ngualio, ka ua nji pandele; cipue mutue naua ku handeka na viliato, nguauo, ka mua nji pandele.*

²²Houe, mua ku hiana vene, vilio via muvila vize vi zeya cikuma, vikevio via tu pande: ²³novio via ku muvila tu vi singaniekela nguetu ka via viukile cikuma, vikevio tu vi zika na kasingimiko ka ku hiana; kaha ovio vietu ka via viukile, vikevio vi li na kasingimiko ka ku hiana; ²⁴vunoni ovio vietu via viukile laza, vikevio ka vi zela vimosi: vunoni Njambi na viukisila muvila uetu mumo, neci ca zelele ua ci hele kasingimiko ka ku hiana; ²⁵linga ku muvila uetu, kat i ku ka kale ku litepesa; vunoni vilio viose vi ka linunge ha kat i kavio. ²⁶Kaha nga cilicimo ci yanda, vilio viose vi yanda hamo naco; cipue cilio cimo nga va ci singimika, vilio viose vi zolela hamo naco

²⁷Vuno enu mu muvila ua Kilistu, kaha munt una muntu mu nap u vilio viauo. ²⁸Kaha Njambi na va hake vamo mu mbunga, va mu cimo vapostolo, va mu civali vapolofeto, va mu citato valongisi, kaha vitantekeyeso via ku komouesa, kaha vuana vua ku kanguisa mavezi, na vakua ku kolesa, na vakua ku tuamena, na malimi eka na eka. ²⁹Vose vapostolo, ni? Vose vapolofeto ni? vose valongisi ni? Vose vakua vitantekeyeso via ku komouesa, ni? ³⁰vose vali na vuana vua ku kanguisa mivezi, ni? vose ve ku handeka malimi eka na eka, ni? Vose vekulangulula, ni? ³¹Vunoni liveyenu vuana vua ku hiana.”

Etu vose tuli na cimo ca ku pangako

Umo na umo uetu uatunga muimbo eziva Kilistu, Ikeye a mu pangesa muku linga vikomoueso. Kuli vantu va handeka ngue ku vanga upue kanungi ni muka ku tala muzimbu ua cili amba upuisemo vipanga via Njambi. Kuli naua eci vantu va tava nguavo va kua kuntsiliela lika kavesi na mpoko ya ku panga vi panga via Njambi mu kat i ka vantu. Eci kat i ca vusunga.

Tu talenu ha velesikulu muli Ngalata vize vi tuna tande. Lize muzi velesikulu etu vose tuli umo muli Muangana Yesu, ka kua pandele ku kale ku tepesa mu kat i ketu. Ci kale mu mu yati, mu vilongesa, mu vu kama ni mu cifua ceka. Etu vose mua ku sula tu napu hamo ku meso a Njambi. Kanyungi ka ci tava kule vantu mu ci kungulkilo viose via yongola, ka pandele ku pangesa ngolo yeni mu cifua oco. Mpite mu ci kungulukilo ka hianene ci hutu. Ha ku puako ngue etu napu umo tu na pande kuendesa vi kungulukilo na Vivunga via Muono mu seteko imo.

Kapostolo Paulu na pangesa ci mueso ca mi vila yetu va vene mukulumbununa eci. 1 Kolintu 12:12-31 i handeka ha mu vila ua Kilistu. Muntu uose, cilio cose cili na seho linga mu vila yetu yende vuino.

Cihula

Vika ci lomboloka mu njia viuma vina pande kuenda mu vi kungulukilo na muli etu na Vivunga via Muono evi tuhianga ku sangumuka mu membo eut? Hana muntu uose minute 5 mu tu vivunga tua tu ndende tua vantu 3-4 linga va simutuileho. Nga kukala ntsimbu tambula visinganyeka viavo.

Liz ilia cili mu mukanda ua Kolintu cilio ca kuzeya ni ka cesi seho ku mu vila ci tambula vulemu. Eci ci lomboloka ngue vilio vi tua singanyeka ngue via ku sulumuina (vose va katantekeya vi ka evi vilio vilomboloka) vikevio Njambi na hana vulemu. Mu njila Njambi a tala vantu mu vivunga vietu na membo vi na liseza no mu mu tue kusinganyeka. Vi na luluka mikono muilu mavoko ha mavu na vaze kavesi na seho ku lutue.

Koma kamo ka kandende kasoloka ngue ka kesi na seho. Ci tava unone mpoko (katana) linga uka tete muomu ka ci silivila. Una sevuka. Omo lia kuhonoua oko kaco viuma ka vi kenda muakuoloka. Vantu a va va mbila tuma tua tundende ndende va na pande ku li longesa kuenda ku hilukilaho na ua.

Ni vati munye uove ua ntsina? Ka ua keleko ua kama ni hamo ua ngolo ci kuma ku muvila uove. Vunoni nga u zimbalesa ka u ka hasa kunona cuma vuasi. Vutuhu ca ci ndende vunoni cili na seho ya kama!

Tuva vose tu na pande ku pangesa ma vuana etu

Ku pua ha seteko imo mu mu vila na Yesu ha ku puako mutue, ci lomboloka tu li na ma vuana ngoco tu kuateseko. Nga tu tala mu visoneka mu Kolintu tu mona vi mueso vino:

- vapostolo
- va polofuetu
- va longisi
- vi ko moueso

- ku kanguisa
- ku kuasa
- ku nangula
- ku handeka mu malimi

Kuli ma vuana a engi a va na tumbula mu Mbimbiliya. Muli eyi lista Paulu ali na ku hana vimueso ku ci kungulukilo ca ku Kolintu. Ali na ku hula nga kuli muntu umosi ali na ku panga viose evi. Na ci kumbulula ci keco UAH!

Mu njila imo lika tuli leme-**umo** na mu kuavo na ma vuana Njambi na tuhie. Tu hiana nga tuli kuata kumo linga tu pange evi Njambi a tuleka na ndzili.

A va vali ha mbandza lia ci kungulukilo ka ca pandele ku va sez ho!

Ku tanda Mbimbiliya

Mateo au sonekele evi via solokele mu muono ua Yesu linga tu tantekeye evi via seho ku tuala hali ikeye. Ku tande eci ci nap u ci mueso ci soloka Yesu a vumbatela vantu va ka mafuti na ku kala na ntsimbu ya ku tumama navo hamo. Eci ca seho ci kuma kuli Njambi.

Mateo 9:9-13

⁹*Kaha omo Yesu ua pulakanene kuze, ua muene muntu umo, lizina lieni Mateo, na tumama ha ku tambuila milambu; kaha ua mu lekele, ngueni, nji kave. Kaha ua katukile, ua mu kavele.*

¹⁰*Kaha omo ua tumamene ku ku-lia mu ndzivo, ca puile ngecize, talenu, vakua milambu va vengi na vakua vupi vezile, va tumamene hamo na Yesu na vandongesi veni.* ¹¹*Omo vaFaliseu va ci muene, va handekele na vandgesi veni, nguovo, Vikandzo mulongisi uenu a li na kulia hamo na vakua milambu na vakua vipi?*

¹²*Vunoni omo ikeye ua ci vuile, ua handekele, ngueni, nakangule ka va hianga cimbanda, vunoni vaku ku vavala.* ¹³*Vunoni enu, hamenu mu ka lilongese mana a meziaa, Nji na zange cikeketima, kati vikombelo:*

muomu ange ka njezile mu ku sana vakua vuviu ke, vunoni vakua vipi.”

Cihula

Vi ka ci lomboloka mu cifua ci tuna pande ku kala ku meso a vantu ka vesi mu ci kungulukilo? Ci tava ku va tala ngue vantu va ha mbandza ni ku va suena na ku va kolesa linga va pue cilio ca cisemuka? Hana minute 5 ku vantu mu vivunga via vantu 3-4 va simutuileho. Nga kuli ntsimbu tambula ku kumbulula.

Ntsimbu ya yingi ci kungulukilo na vu kua Yesu, tu tina kuli a va tu mona ngue va ka ‘vupi’. Tu tava ngue tu na pande ku fuma kuli va kevo. Tu tava ngue vamo ha kati kavo va ka vupi ci kuma kaha mpato vatatu pihisatu etu naua nga tu kala hamo navo. Eci kati vusunga kaha kati mukemo na tu sika Yesu tu pange.

Mu ci mueso cino Yesu a tumama ku mesa na va ka ku tambula lisimu na va ka vupi. Va ka ku tambula lisimu va va talele ngue vantu va vupi. Ku mu hela oku ku va kele, vuo vuno va u tumbula Isaleli, ua kele mu mavoko a ma sualale va Loma. Vantu va zindile eci. Va ka kutambula lisimu vakele mu mavoko a Loma, ku tambula zimbongo na ku zihia kuli va ka Loma. Na va kevo va kele na ku panga na vuizi mu kuli fukisa. Kaha vakeleko vantu a va va va zindile ci kuma mu Palesitina. Vunoni Yesu ua tumamene hamo navo.

Ka ca lombolekole lika ngue tu na pande ku pua mu vila ou vantu va napu umo. Vunoni tu na pande kupua mu vila ou u tambula a va vakovelamo. Tu lania vantu va tumame hamo netu na Kilistu. Vivunga vietu via Muono vi na pande zia ku sokoloka kuli VOSE OUO mu kati ka mbunga, cikale iya ni iya nevi vi va na lingi.

Yesu kezile kuli a va va mu tantekeyele, vunoni kuli a va ka va mu tantekeyele. Netu naua tu na pande ku linga ngue mua lingile Yesu.

Cihula

Hula civunga vantu va ci fua cika va ve ku sezamu membo etu? Mu vuasi vuasi lumbununa vati tu hasa ku va pandakanako.

Kunagula

Ci longesa eci ca seho ci kuma. Kati ku citanda lika, vantu mu civunga va na pande ku mona vati ci hasa ku panga na vi ka vi soloka. Mu ku va kuasa ku tantekeya eci, ci na pande kusololoka ku meso avo. Kuakala ci handeka nguavo, "Ci kupulo (pikica) ye ku handeka mezi likulukazi!"

Kufuitangana

Eci ci muesa vati Civunga ca Muono ci panga. Ci muesa naua vati ku kolesa ca ma vuana a kuli sezaseza a vantu va hasa ku a pangesa hamo mu ku kolesa ci panga ca Njambi.

Ku lutue lia hondo ya ku longesela, sana vantu 2 veze ku lutue.

Lombolola nguove a va vantu 2 vana hangula ku sangumuka Civunga ca Muono muimbo liavo.

Hula va vantu va 2 vanone vantu 8 mu mbunga, ovo va ka kala vantu vavo mu civunga. Kaha vose vana pande ku mana ku lutue na ku tala vantu vali mu hondo.

Lombolola nguove eci ci keco Civunga ca Muono na ci keco ci na kala na kuli uana ha zingonde 6, va na kala na kuli uana mu lia ca vali ntsimbu ya cinguezi, kufuma 15 noho 17, na vantu 10 ni 16 ve ku kunguluka semana na semana. Ve ku fuminina ku vi kungulukilo via kuli sezaseza kaha ve ku pangesa viuma vi va na vahie via vilongesa.

Lombolola nguove muli vantu va kuli sezaseza omu mu civungua. (Vantu va kuli sezaseza va na va soneka kuno u na pande ku va solola umo na umo. Linga cose mu kulumbununa ku vantu na ku kuasa vantu vove.)

Mu ka ku Viukisa na mu ka ku kuasa

Hamo lika va hanguile ku sangumuka civunga. Vana handeka na va vusamba na vantu va kuli sezaseza va ku vi kungulukilo via kuli sezaseza na mbunga ya kama ya mu membo. Ku nima ya vingonde 6 vantu mu civunga va na tantuluka. Vantu vose hanga va pandama ku vi kungulukilo vieka na vieka, cili vantu va 2 ka va pandamene ku ci kungulukilo cimosi vunoni vali na ku singanyekaho.

Vantu va 2 va tantekeya ku longesa vanike

Va muene vanike va vengi vengi muimbo. Ca semana na semana va mona vati vanike va va sezele ha ntsimbu ya ku kunguluka. Va singanyekele ku lingako cimo ca semana na semana va sangumukile kulongesa ku tuala hali Yesu na ku kala na ntsimbu ya ku zolesa na vanike muimbo. Evi via sololokele muomu va va kolesele mu ku pangesa ma vuana avo na mu ka kusungamesa mu civvunga ua va kolesa mu ku ci panga!

Muntu mu kuavo ikye mu longisi ua cili

Muntu ou a tantekeya ku panga na viuma via ku pangesa kaha neseka zi ntsimbu zimo ku tuamanena vi longesa lia keye ivene. Mu ka ku sungamesa ua mu huile nga ci tava ikeye na mu kuavo ci natava ku ya mu membo a va ndambo mu ku sangumuka Civunga ca Muono, ku longesa vantu va kuavo. (Vuluka nguove tu na handeka ku nima mu mukanda ou ku tuala ha kuli “Ku Lanesa Civunga”.)

Vantu va 3 va ka kulima

Muntu 1 ali na mangana a kulima livu linga a kuase vi hutu mu ku lima va kulia. Vantu 2 va mu civunga va hangula ku mu kuasa.

Vantu 2 va kevo kati va ka Yesu kanda

Veza ku civunga semmana na semana. Vali na ku suena ku hiehi na Yesu.

Omo civunga cili na ku kula tu tantekeya ma vuana etu na ku kolesa ca kusungama vi panga via Njambi muimbo lietu vili na ku kola. (Sindiya ha lizi eli noho vali kuate vene.)

Santsela vaze va lihanene na ku va leka va hiluke ku vi tumamo viavo.

Kuvanga yetu lika tu ci linga amba ci sololoke!

Vantu a va va heta na ku kuasa muimbo ku vanga Civunga ca Muono lika. A va vakevo vantu Njambi na hangula muimbo mu ku lema na ku kuasa vakuavo. Mbimbiliya i va tumbula miti ya vuviuuke (Isaya 61:3). Kuli citanga cize ce ku mesa vantu ku linga vimo va kevo va vene. Eci cikeco omo tu vandamena vantu va ha mbandza linga datu lingile viuma etu. Eci ci lomboloka ka tuesi na cizango ca ku linga na cimo cahi hali etu va vene

kaha tu vandamena lika viuma vimo ovio ka vi keza.

Vuovuno tumama (mu kati ka mbunga) na ku vandamena vimo ku lingiu. Linga eci noho viuma vi sammgumuka ku hongomoka, mpamo ha minute i 2. Hula civunga, vi ka vi ka soloka nga mu tualaho ku tumama ngecize? Ku kumbulula ci keco viahi.

Mu njila oyo vene, nga ka tu kuli neha etu va vene ku sangumuka na kuendesa Civunga ca Muono hamo na vimo viahi vi ka soloka muimbo lietu.

Kuvindila

Tu na pande ku vundila ngecize Njambi a fumiseho kahangu, kuli luisa, na ku hono ua ku lie cela muimbo lietu. Tepa civunga mu vivunga via vindende via vantu 3-4. Ha ntsina ku vundila ngue:

- Njambi a ka uanesa vi kungulukilo via kuli sezaseza mu ku sangumu Civunga ca Muono
- Ka ku ka kala kuli luisa
- Viose via ku henga via laza ku vie cela

Ca ku suamako leka vantu va vundilile limbo liavo lia kama. Singanyeka ha vantu va kuli sezaseza va kala muimbo linga Njambi a va nehe ku hiehi na ikeye lvene.

Vundilenu hali Spilitu Santu a nehe ku liecela mu kati ka vantu a va vali na ku vundila hamo.

Kuliuan 5: Kusolola ca Viuma via ku Pangesa

Cisinganieka

Eci cilongesa ci na tala mu ku puisamo ngue muntu na muntu ali na ci zilila na viuma via ku pangesa vimue ku pangesa kaha va hasa ku vi pangesa vuino.

Kunagula

Eci kuli uana kati ca lisiko. U na pande kuneha viuma via ku pangesa Vivunga via Muono vi pangesa u via vele ku vantu va nezako.

U na pande ntsimbu kanda u tantekeye viuma via ku pangesa vuino omo yove u na kala na ku vi pangesa laza na Civunga ca Muono uli na kuendesa. Ci tava ngue vantu va u li na ku longesa ka vesi na ci zilila na viuma via ku pangesa.

Sangumuka ku handeka vi ua lema ha li evi viuma via ku pangesa vi una va hie. Ku suamesako hana ntsimbu linga va talemo ha vi minute via vindende.

Kufuitangana

Ci panga ca cili ca ku linga leka muntu uose mu civunga eseke ku tuamenena mu tambala mu viuma via ku pangesa. Ci tava u pangesa imo ntsimbu ya kuli uana na ku leka vantu va kuli sez a seza ku tuamenena viuma via kuli sez a sea. Ci mueso, muntu umo a longesa ku patekela velesikulu, umosi a tua menena visimutuila, na umosi a tua menena ntsimbu ya ku vundila.

U na pande ku kolesa vantu omo va nese ka na ku va leka vize va na lingi muacili kaha na civovo lekesa vati va na pande ku linga mua ku hina ku lutue.

Mpamo ka uesi na ntsimbu ya ku hita mu vi longesa viose, vunoni mu ku hita muli vimo viewi vi longesa u hana ntsimbu linga vamone vati vana pande ku pangesa evi viuma.

Kuliuanan 6: Ku Sungamesa

Cisinganieka

Eci ci longesa ca kuliviukisila vati civunga ci ka sangumuka Vivunga via Muono mu mu hela yavo na ntsimbu ika va na pande ku ci linga. Evi vi na tala ha:

- Va ndonge va li viukisile via Vivunga via Muono.
- Ku tantekeya vika vi sua mako ku lutue.
- Ku li longesa ha kuli viukisila.
- Seho ya ku pangesa evi Njambi natu hie.

Mezi a ua ali mu mukanda ua Mateu. Vi simutuila vili ha ku pangesa kapandi ka va na kuhie na mangana. Mezi a na tuala ha vi saku via olu evi vi lomboloka vitalentu, vuana na kapandi. Yala ou a vi pangesa vuino va mu fueta vuino, nou ka vi puisamo mu ku vi pangesa muata a muhia kasitiku.

Mateo 25:14-30

¹⁴*Muomu ci nap u ngue omo muntu a yak u cifuti ceka, asana vakuamanda veni, a va sila vufukouueni.* ¹⁵*Kaha kuli umo ua mu hele zimbongo zitanu zia olu, kuli mukuavo zivali kuli mu kuavo lomo; ua hele kuli vose ngue ku mana avo; kahau a ile vungendzi vueni.* ¹⁶*Haze vene ou ua tambuile zimbongo zitanu zia oluua ile na ku sekasiananazio, kahau a nganialele zimbongo zieka zitanu zia olu.* ¹⁷*Na uze naua ua tambuile zimbongo zivali ua lingile ngecize naua, ua nganialele zieka zivali.*

¹⁸*Vunoni uze ua tambuile lomo ua ile ua hindile cina mu mavu, ua suekele lumbongo lua muangana ueni.*

¹⁹*Vuno omo ntsimbu ya kama ya hitile, muangana ua vakuamanda vaze uezile na ku tanda navo zimbongo zieni.* ²⁰*Kaha uze ua tambuile zimbongo zitanu zia olu uezile, ua nehele zimbongo zitanu zieka zia olu, ngueni Muangana, ua njii silihile zimbongo zitanu zia olu: tala, njii na nganiala zimbongo zieka zitanu zia olu.*

²¹*Muangana ueni ua mu lekele, ngueni, Mua cili, u mukuamanda ua ku viuka. Mukua cili; u na lingi mua cili na viuma via vindende, njii ka ku*

tumbika ku viuma via vingi; kovela mu ndzolela ya muangana uove.

²²*Kaha uze ua tambuile zimbongo zivali zia olu uezile, ua handekele, ngueni, Muangana, ua nji sililile zivali zia olu: yala, nji na nganiala zimbongo zieka zivali zia olu.*

²³*Muangana ueni ua mu lekele, ngueni, mua cili u mukuamanda ua ku viuka, mukua cili: u na lingi mua cili na viuma via vindende, nji ka ku tumbika ku viuma via vingi; kovela mu ndzolela ya muangana uove.*

²⁴*Kaha uze ua tambuile lumbongo lumo lika lua olu uezile, ua handekele, nguen, Muangana, nji na ku tantekeya, yove u muntu ua mukalu, ue kutia kuze kuntsa ka ua kuvile, ue kukunga kuze kuntsa kaua sanduelele;*²⁵*kaha nja kele na vuoma, nja ile na ku sueka lumbongo luove lua olu ha avu: tala, u li na luove.*

²⁶*Vunoni muanganaueni ua mu kaunieneko, ua mu lekele, ngueni, ove mukuamanda ua mupi, ua cilenda u nan ji tantekeya ngue nje ku tia kuze kuntsa ka nja kuvile, na ku kunga kuze kuntsa ka nja sanduelele, ni?*

²⁷*Ngoco vene nga ua pandele ku hana lumbongo luange kuli vakua ku landesa, ngecize ha kuiza cange nga nji na tambula lumbongo luange na kakondueso kaluo.*

²⁸*Ngoco vene mu tambulienuluo lumbongo lueni lua olu, mu luhie kuli ou ali na likumi lia zimbongo zia olu.*²⁹*Muomou ou a li navio va ka mu hia vieka kaha a ka kala na via vingi: vunoni ou kesi navio, va ka mu tambulaco eci ca li naco.*³⁰*Kaha mu mbilieu mukuamanda ou ua ngoco mu milima ya ku mbandza: kuze ku ka kala ku lila na kuli takinia ku mazo.”*

Tuli na kapandi mu ku pangesa vuana vuetu na mangana aze Njambi na tuhie. Lombolola nguove ci longesa eci ci na puko ca seho omo etu tu ka sungamesa mu tu na pande ku pangeselamo zi talent zietu (ngue vi sakú via olu vili mu mezi). Tu hianga tu pue mu kua manda uze ua cili katí ua vulenda!

Ku Tanda Mbimbiliya: Vi Velesikulu ku tuala ha ku sungamesa

Vi velesikulu evi va na vi fumisa mu Mbimbiliya vi tu hia ku nangula muomu lia vika tu pande ku li viukisila. Vi tande na ku vi lombolola ku civunga.

Visimo 15:22

“²²Kuze ka kuesi zinguli, ku-likanuuela ci honoua; vunoni mu ku-lana ca vakua zinguli ci kaniama.”

Visimo 16:3

“³Kundika vipanga viove kuli Yehova, kaha ku-likanuuela cove ci ka kukaniama.”

Visimo 20:18

“¹⁸Ku-likanuuela cose ci kaniama ha zinguli; kaha linga ndzita mu kulituamena na mangana.”

Visimo 21:5

“⁵Visinganieka via mukua ku takama vi tuala ku vuungi; vunoni uose a zangula a lihutuisa lika.”

Tu na pande ku sangumuka civunga kaha, tu pangese ma livulu na visoneka vi kuavo, lombolola mu kuasi uisa linga vantu va suene ku hiehi na Yesu. Ka tu vandamena muntu ueka mu kulinga ci panga eci, tu na pande ku kuatako etu va vene.

Ku hitilia mu vi panga vietu, Njambi a hasa kualumuna limbo lietu.

Vi velesikulu vi 4 vi tu natande ha ku sungamesa vi tu leka kulinga vino:

- sungamesa
- tambula kunangula
- kundika viose vi tu ku panga kuli Muangana
- puako ua zangama

Ngoco kusungamesa cika ci tu na pande ku linga?

Etu vose tu na fuminina ku membo a kuli seza seza na vuyoye vua kuli

seza sezza. Tuli na vukovelelo vua ku linga vimo via viuka mu vu njambi mu membo etu. Tu pange mu ku sangumuka Vivunga via Muono mu membo etu.

Eci ci lomboloka tu hiluke ku membo etu tu ka kungulule vantu mu civunga. A va vantu va na pande ku fuma ku vi kungulukilo via kuli sezza na mu membo. Tu na pande naua ku handeka na va kuluntu mu membo linga eci ci kalingiue.

Kufuitangana: Sungamesa

Ca seho cikuma ku tala ngue vantu vali mu vivuga via mu membo ngue va neza mu kuaku linga cino ci panga. Hamolika civunga eci ci sungamesa vati vaka sangumuka Civunga ca Muono ku membo avo.

Iya a ku kuasa na kuli iya u napande ku handeka?

Leka civunga na civunga va none lipapelo lia kuvuka va li sana A4 va zengulule livunda ha kati ka lipapelo. Eli livunda ci na menaho limbo mu va kala. Va leke va soneke lizina lia limbo helu lia livunda.

Kaha leka civunga na civunga va zengulule tu mavunda a namenaho vivunga via vantu muimbo liavo oho hali papelo. Evi vivunga via vantu vi hasa ku pua vi kungulukilo, va miangana, va mpevo ni va longisi ngue cimueso. Ca seho cikuma va soneke mazina a vivunga a mu membo avo. Eci ci fua ngoco ling va lanie vantu va mu civunga oco.

Va leke va soneke mazina a civunga na civunga ca vantu muimbo helu lia livunda na livubnda.

Lombolola nguove eci ci na menaho ku tala ha mu hela. Singanieka ngecize va na pu cihungu ali na ku tengela helu lia limbo na tala ha mavu.

Hakati ka livnda eli li na menaho civunga ca vantu leka vivunga va soneke mazina 3-5 a vantu ovo va hianga ku lania kuiza mu ku lipandakana mu Civunga cavo ca Muono. Ca seho ku uana mbunga ya kama ya vantu linga mua vusunga ikale mbunga ya muimbo.

Mu ku pangesa eli lipapelo, leka vivunga va tale ha mazina a va na soneka. Vantu a va vali kuno ku vilongesa evi va muimbo liove mazina avo a na pande ku a soneka ha lipapelo. Haka ntanga ntanga ku hiehi na mazina amo a vali ni a tatu a va va ka ku kuasa kuendesa civunga. Singanieka vika viu va na pande kulinga mu ku ku kuasako. Ove u tonda vantu va na takama, va u nazikizila va ka Yesu vali na mutima ua ku sungama.

Vuo vuno u li na ha vu sangumukilo vua Civunga ca Muono cove na vantuama va ku takama na mbunga ya vantu va ku takama va u ku lania.

U ka tonda ku lania vantu kaha kala na ntsimbu mu ku linga evi.

Ntsimbu ika na kulih

Ci talamo ca ku suenako ku tala ntsimbu ika na kulih kuze civunga ci kali uanena. Eci ci na pande ku soneka eci helu lia lipapelo ha va na ha ka mavunda linga kati va suve. Vu luisa vantu na muntu nguove va na pande ku singanieka ha mu hela haze vantu va li uanena ha ntsimbu ize vose va tava. Litangua eli li na pande kupua ku lutue ya vi semana vi 4.

Omo evi vi na pandama ku vantu, va vuluise ngue kati va tume lika mezi. Va na pande kuya na kuli uana na ha vu tuntu vuavo hamo. Ku handeka na vantu meso na meso na ku va leka mu ku ku sindiya li kunio liavo vi kenda viuno.

Li uanenu mu vundile: ci panga ca seho!

Lombolol nguove ci na puko ca seho ku haka ntsimbu ya kuli uana ngonde ku ngonde mu ku vundila hali etu va vene na ku simutuila ha kusungamesa na vati Civunga ca Muono ci kenda. Hula civunga na civunga va soneke helu lia li papelo ku ci mosue vati vikenda.

Hula u uane ku nangula

Vi tu kalinga vuo vuno ku pezalesa evi vi tu na sungamesa na mu vi vunga via vantu 4 tu handeke ha vitanga vi tu kuli uana navio. Ha ngununa vantu Mu vi vunga via vantu va 4, ca cili va kale va ku mihela yeka na yeka ntsimbu ino, kaha va vule va soneke vitanga evi van a mono ngue vi va solokela. Vahie minute 5 ha ci panga eci.

Omo nga va na manesa evi, va simutuile vati va hasa ku fumisaho vitanga evi. Ci na puko ca seho hano ngue vantu vali na ku tuamenena ci uano cino va kale na ntsimbu ku ha civunga na civunga mu ku liavela vize via va takeya laza. Eci ci lingua na ua omo vivunga vi hana ku kumbulula.

Tavesa vivunga va simutuile na ku kumbulula kuli umo na mu kuavo ku tunua tuavo.

Va hie minute ya ku heta kui 5 ni 10 ha ci panga eci.

Kuvundila: Kundika kuli Muangana (minute 10)

Hakenu ntsimbu ya ku vundila ha cuma na cuma eci va na solola. Mu cifua eci tu ka kundika mu hela na mu hela nevi tu na sungamesa kuli Muangana. Linga eci mu kuendesa vantu mu kati kavo na ku vundilila umo na mu kuavo. Eci ci kuasa mu kuli hakamo na ku tala ku lutue.

Puako ua kutakama

Mu tambela ou u handeka ha seho ya kuli kundika na ku panga evi tu na handeka. Kutakama ci keco ci ha ngununa ha kati ka evi vilingua nevi ka vi lingua.

Ku Tanda Mbimbiliya: Vi velesikulu vimosi ku tuala ha kutakama

Vi velesikulu evi vi na fumu mu Mbimbiliya vi handeka ha kutakama na ndzolela.

Loma 12:6-8

[“]⁶*Kaha omo mu tu li na vuana vueka na vueka ngue ku kavumbi kaze va tu heleko, cipue vupolofeto, tu lingienu ngue ku ku-tsiliela cetu;*⁷*cipue vipanga tu hakienu mitima ku vipanga vietu; cipue mu kua ku longesa, a lihake ku vulongisi vueni;*⁸*cipue mukua ku nangula , a lihake ku ku-nangula ceni, mukua ku pangeziela, linge na ku lanesa; mukua ku sauna, a suane na ku zangama; mukua ku tetela, vakuavo, a linge na ndzolela.”*

Kufuitanga

Vuo vuno mu tu vivunga tua vantu 4 kunima u na huile vantu va lumbunune kuli umo na mu kuavo vika mu na li kuminia. Kolesa vantu linga va handeke na kusindakana na ku tua ntoma, ku vu luka mazina na ma tangua omo evi vi ka va vu luisa vi va na sungamesa na ku kuata ku li kuminio liavo. U hasa ku va temuina ko ngue vantu va li ta mbasiane zi numelu zia vi fone ziavo na ku li tu mina tu mezi tua tu ndende mu ku puisamo ngue va na lingi ngue omo va na li ku minia.

Mu vuihi

Vu luisa vivunga kuli evi va na sungamesa. Va vu Luise vali vundilile umo na mu kuavo na ku puako vaze va na takama. Panga cose ling va tantekeye ngue vali na vu kuasi mu ci fua ca Vivunga via ku Kolesa na ua tu ka linga cose mu ku kuasa vene.

Kuvundila

Na ci Vundilo ca Civunga lania vose va vundile ha nkala mu hela. Vundilenu ngecize ngue evi viose vi va na sungamesa vi ka lingua.

Mezi a ku Lumbununa

Tu uane ku hello@dignityonline.org.uk

Ni Luondzi +44 (0)161 434 8841.

Mu ku uanako mu ku sula seteko ya vi vitumamo na vindandovietu tu
uane ha vuanda vua candavili: www.dignityonline.org.uk/publications.

Luchazi 1st Edition

© Jon na Judith Witt and Dignity.

Dignity ya pua cipanga ca ku kuasa numeru yaco 1122656.

Dignity (Worldwide) yapua cipanga muku puisamo, va cisonekesa mu England na Wales numeru 6394480